

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer 'En Ya'aqov

agadot Bavli vi-Yerushalmi 'im perushe ye-ha-ḥidushim she-ba'u bo
ke-khol asher nidpesu kamah pa'amim : u-ve-tosefet ma'alot rabim

Ibn-Ḥaviv, Ya'aqov Ben-Shelomoh

המלש ןב בקעי, ביבח-ןבא

[Kaliningrad?], [1860?]

תוחנמ תכסמ

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9337

מלי קלב (וכה"א) [ואומר] *ואת מנוחתי עדי עד ואומר
סס *כי בחר ה' בציון אוה למושב לו בשלמא למ"ד
מנוחה זו שילה היינו דכתיב אל המנוחה ואל
הנחלה אלא למ"ד מנוחה זו ירושלים [נחלה זו
שילה] אל הנחלה ואל המנוחה מבעי ליה ה"ק
לא מבעיא מנוחה דלא מטיתו אלא אפילו נחלה
[נמי] לא מטיתו:

מסכת מנחות

כל המנחות

פרק ראשון

ז רבי אבימי תני מנחות בי רב חסדא ואבימי בי
רב חסדא תני והאמר רב חסדא קולפי טבי
בלעי מאבימי עלה דהא שמעת' בא להכריו
רצופין ל' יום שני וחמישי ושני ס' יום אבימי
קולפי טבי הכאות טונות: בלעי מאבימי נלעתי מאבימי כלו'
שהיה מנוה אותו: עלה דהא שמעתא נמס' ערכין
דתנא קדא שום היתומים ל' יום ותניא אידך ס' ומתוך לה
אבימי בא להכריו רצופין כל ימות השבת מכריו ל' יום: בא
להכריו ב' וה' מכריו עד ס' יום מיום שמתקיל עד יום שפוסק
כ"א משכח דהיינו י"ק ימי הכרזה נס' יום ומכריו מי יקנה ככסי יתומים
התירוק הללו כדי שימכרו ביוקר והיה רב קסדא *משנא התירוק ומנוי
ומזכירו אבימי אלמא רב קסדא תלמיד דאבימי הוה: אבימי
אבימי

כל המנחות פרק ראשון מנחות קיב

מסכת' איתעקורי איתעקרא ליה ואתא קמיה דרב
חסדא לאדכורי לגמריה ולישלח ליה וליתי לגביה
סבר הכי מסתייעא מלחא טפוי:

ה ק ו מ ין
פרק שלישי

תניא אמר רבי כשהלכתי למצות מדותי אצל יח
ר' אלעזר בר שמוע ואמרי לה למצות
מדותיו של ר' אלעזר בר שמוע מצאתי יוסף הבבלי
יושב לפניו והיה חביב לו ביותר עד לאחת א"ל
רבי השוחט את הזבח להניח מדמו למחר מהו
א"ל כשר ערבית א"ל כשר שחרית א"ל כשר
צתרו' א"ל כשר מנחה א"ל כשר אלא שר' אליעזר
פוסל צהבו פניו של יוסף הבבלי א"ל יוסף
כמדומה אני שלא כיוננו שמועתנו עד עתה א"ל

מסכתא דמנחות איקר ליה כשתכחא עמנו: ולישלח לי' לרב
קסדא דליתי לגביה: מסתייעא מילחא משוס יגעתי מלאתי:
למצות מדותי לידע מזוי למודי ולשאל ספקותי: למצות מדותי
ללמד ולמלות מה שר' אלעזר קכס עמכי והיה קבי
יוסף לר' אלעזר *וספרו בהלכות עד שהגיעו להלכה אחת כ"א וסננו
בזבקים. ל"א שהיה קבי ליוסף כל מה שר"א למדו עד שהגיעו
להלכה אחת: צהבו פניו מקמת שמיה: שלא כווננו שמועתינו
כלי' דלא סליק לך אלינא דהילכתא כל דאמרי לך עד השתא:

רבי הן אלא שר' יהודה פסול שנה לו וחורתי
 על כל תלמידיו ובקשתי לי חבר ולא מצאתי
 עכשיו ששנות לי פסול החזרת לי אבדתי ולגו
 עיניו דמעות של ר"א בן שמוע אמר אשריכם
 ת"ח שר"ת חביבין עליכם ביותר קרא עליו המקרא
 תלי' קיט הוה *מה אהבתי תורהך כל היום היא שיחתי:
 יט תניא *ברית מלח עולם היא שתהא *ברית
 ע"ג אמירה במלח דברי ר' יהודה ר"ש אומר
 ודברי ית נאמ' כאן ברית מלח עול' היא ונאמ' להלן *ברית
 כ כהונ' עולם כשם שא"א לקרבנות בלא כהונה
 ע"כ כה

כז ארבעה מינין שכלולב ב' מהם עושין פירות
 וב' מהן אינן עושין פירות העושין פירות
 יהיו זקוקין לשאין עושין פירות ושאין עושין פירות
 יהיו זקוקין לעושין פירות ואין אדם יוצא יהו
 חובתו בהן עד שיהו כולן אגודה אחת וכן ישראל
 בהרצאה עד שיהו כולן באגודה אחת שנא' *הבנות

רבי הן כיוצא וכיוצא אלא מאוס הכי להבז פני השתא שר' יהודה
 פסול שנה לי: ולא מצאתי והייתי מתירא שחא שכחתי:
 ברית אמורה במלח שלא תפסוק מקרבנות בין לר"י בין לר"ש
 ליכא מידי אלא משמעות דרשאן:

ב' מהן עושין פירות דאחרוג ותמרים: יהיו זקוקין כלו' [כולן]
 יהיו כאל': בהרצאה כשהן מתענין איך נעכין עד שיהו כולן
 באגודה אחת רשעים ולדיקים דומיא דעושין פירות [ואין עושין]

הקומץ פרק שלישי מנחות קיג

בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה :
חניא אירך לא יעשה אדם בית חבנית היכל כח
אכסדר' כנגד אולם חצר כנגד עזרה שלחן ע"ג
כנגד שלחן מנורה כנגד מנורה אכל עוש' הוא
של ה' ושל ו' ושל ח'. ושל ד' לא יעשה ואפי'
משאר מיני מתכות ר' יוסי בר' יהודה אומר אף
של עץ לא יעשה (כנגד) [כדרך] שעשו בני
חשמונאי א"ל משם ראיה שפודין של ברזל היו
וחיפום בכעץ העשירו עשאים של כסף חזרו
והעשירו עשאים של זהב :

אמר שמואל [משמיה דסבא] גובהה של מנורה א
שמונה עשר טפחים הרגלים והפרח א
שלשה טפחי' וטפחיים חלק וכו' **והפרח [והנרות] כט
והמלקחים זהב. הוא מכלות זהב מאי מכלות זהב ד"ה כד

פירות] : על ארץ יסדה בזמן שאגודתו זיקד אז יסדה :
חבנית היכל למדת אורך ורוכב וקומה שיהא דומה לו בשלשתי עיני
אכסדרה אין לה מקילה רביעית וכן אולם : כנגד
אולם שהיה רחבו (מ') [כ'] ורומו (כ') [מ'] כדאמר' בשמעתא
קמיייתא דעירובין : אבל עושה המכור' של ה' או של ו' קנים
או של ח' דאינו דומה למכורת מקדש שס' היו ז' קנים : ושל ז' לא
יעשה ואפי' של שאר מיני מתכות שאינו זהב מאיס דדומה לשל
מקדש שאף הוא כשר בשאר מיני מתכות : אף של עץ לא יעשה
שהרי הוא כדרך שעשו מלכי בית קשמונאי : כעץ גדיל אשטיין :
[משמיה דסבא קאו' זקן א'] : הוא מכלות זהב פסוק הוא :

חבנית
המכורה
עיני
כדש"י
פרשת
מרוחם

א"ר (יהודה אמר רב אסי) [אמי] שכלתו לכל
 זהב [סגור] של שלמה דא"ר יהודה א"ר (אסי)
 עשר מנורות עשה שלמה וכל אחד ואחד הביא
 לה אלף ככר זהב והכניסוהו אלף פעמים לכור
 והעמידוהו על ככר. [ומי חסר כולי האי והתניא
 ר' יוסי בר' יהודה אומר מעשה והיתה מנורת כהמ"ק
 יתירה על של משה בדינר זהב קורדיניקי והכניסוה
 פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר כיון דקאי קאי]
 ויקרא כד א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ה * על המנורה
 שס הטהורה שירדו מעשירה ממקום טהרה. * על
 סוף חגיגה השלחן הטהור מלמד שמגביהו אתו ומראין
 ע"כ בו לחם הפנים לעולי רגלים ואומרים להם ראו
 חבתכם לפני המקום מאי חבתכם כדריב"ל דאמר
 ריב"ל נס גדול נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדרו
 [זהב סגור שנעשה שמוכרין אותו כסגרות כל הקניות
 שמוכרין את הזהב: ומי חסר כולי האי דקאמר אלף הככר
 הכניכו אלף פעמים לכור עד שיעמוד על הככר אלמא בכל
 פעם קסר ככר: קורדייקני שס מעבד: כיון דקאי שנסרף
 יפה בימי שלמה קאי לפיכך לא חסר עכשיו אלף דיכר:]
 ממקום טהרה מן השמי' הנאווהו למשה מנור' ועשה ככדה:
 (מלמד שמגביהו אתו מסר' נגמ' דה"ק דכיון דכתי' השלחן
 הטהור דמשמע דאיכא טמא והלא כמיהו אינו טמא דכלי עשו
 לנקת הוא ואינו מקבל טומאה אלף דומיא דשק שהוא מטלטל
 סלף וריקן): אלא מלמד שמגביהו אתו וכו' הלכך מטלטל

שנא
 יוסי
 אש
 ועש
 את
 את
 כת
 בר
 היר
 מע
 דב
 בא
 דב
 ה*
 מל
 חס
 את
 מן
 כת
 און
 יהו
 כר
 ר]
 זה

הקומץ פרק שלישי מנחות קיד

שנא' *לשום לחם חום ביום הלקחו. חניא ר' ש"א כל
 ויסי בר' יהודה אומר ארון של אש ושלחן של
 אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה
 ועשה כמותן שנא' *וראה ועשה כתבניתם אשר ^{שמות כה}
 אתה מראה בהר אלא מעתה דכתיב *והקמות ^{סס כו}
 את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר ה"ג הבא
 כתיב כמשפטו התם כתיב בחבניתם. א"ר חייא
 בר אבא א"ר יוחנן גבריא אל חגור כמין פסיקיא
 היה והראה לו למשה מעשה מנורה דכתיב *וזה ^{מדברי ח}
 מעשה המנורה. חנא דבי ר' ישמעאל שלשה
 דברים היו קשים לו למשה עד שהראה לו הקב"ה
 באצבע ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים מנורה
 דכתיב וזה מעשה המנורה ראש חדש דכתיב
 *החדש הזה לכם ראש חדשים שרצים דכתיב ^{שמות יב}

מלא זריקן הוא: חום ביום הלקחו משמע כשמסלקין אותו היה
 מס: כתבניתם אחר ארון ומנורה ושלחן כתיב וכתיב אשר
 אתה מראה בהר אלמא הראוהו: הכי נמי דמשכן של אש ירדה
 מן השמים בתמיה: הבא כמשפטו משמע הלכותיו כאמרו לו:
 כתיב כתבניתם משמע כמותם הראוהו: חגור כמין פסיקיא
 אזור כדרך אומנין שרולין לעשות מלאכה כאה וקוגרין עלמן שלא
 יהו כגרגרין בנגדיהם: ראש חודש נשעת מולד לבנה אינה
 נראית כי אם מעט ואינה כיכרת כדאמרינן בר"ה כזה (ראית)
 [ראיתם או כזה ראיתם]: שרצים לא היה מכיר איזה טמא ואי
 זה טהור:

ויקרא י"א *וזה לכם הטמא וי"א אף הלכות שחיטה דכתיב
שמות כ"ט *וזה אשר תעשה על המזבח:

שס ע"נ רמי בר (חמרי) [חמרי] שהוא חמוה דרמי בר
דיקולי איפסיק ליה כרעי דוי"ו דויהרג בניקבא
אתא לקמיה דר' זירא א"ל זיל אייתי ינוקא דלא
חכים ולא טיפש אי קרו ליה ויהרג כשר אי לא
יהרג הוא ופסול:

ב אמר רב יהודה אמר רב בשעה שעלה משח
למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים
לאותיות אמר [לפניו] רבש"ע מי מעכב על ידיך
א"ל אדם [אחד יש] שעתיד להיות בסוף כמה
דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על
כל קוץ וקוץ חילי חילים של הלכות אמר לפניו
רבש"ע הראהו לי א"ל חזור לאחוריד הלך וישב
לכוף שמונה (עשר) שורות ולא היה יודע מה
הם אומרים תשיש כחו כיון שהגיע לדבר אחד
הלכות שחיטה לא היה מנין מהיכן היא מוגרמת: וזה אשר
תעשה על המזבח ועשייתם תמלת זניקה וכתיב וזה אלמא
הראהו באלנצו:

וי"ו דויהרג כל זכור אירע במקום נקב וכראה כמין יו"ד:
דלא חכים דאי חכים מנין שמסרף הוא לומר יהרג כלמי
מעלה ואומר ויהרוג: ולא טיפש שאם טיפש אינו יודע לקרות
אלא אות שלימה:

כתרים כגון תגים של ס"ת: מי מעכב על ידיך מה שכתבת
שאתה לריך להוסיף [עוד] עליהם כתרים: שהגיע לדבר

הקומץ פרק שלישי מנחות קטו

אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך אמר להם הלכה
למשה מסיני נתישבה דעתו חזר ובא לפני הקב"ה
אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נוחן
חורה ע"י א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני
אמר לפניו רבש"ע הראיתני תורתו הראני שכרו
א"ל חזור לאחוריך חזר לאחוריו ראה ששוקלין
בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע זו תורה זו
שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני :

אמר רב אשי חזינא להו לספרי (דווקנים) ג
[דיוקני] רבי רב דחטרי ליה לגני דחית"ת ס

וחלו לי לכרעיה דה"א חטרי ליה לגניה דח'
כלו' חי [הוא] ברומו של עולם וחלו ליה לכרעיה
דה"א (אמאי) כדבעי מיניה ר' יהודה נשיאה מר'
אמי מ"ד *כטחו בת' עדי עד כי ביה ח' צור יסני' כ
עולמים א"ל כל התולה בטחונו בהקב"ה הוי לו
מחסה בעת"ו ובעה"ב א"ל אנא הכי קא קשיא

שלריך טעם: נתישבה דעתו של משה הואיל ומשמו אמר ואע"פ
שעדיין לא קבלה: במקולין מקום הקלבים שוקלין בשרו כדאמרי'
בנרכות שסרקו בשרו במסרקאות של ברזל:

דווקנים שמדקדקין לעשות כתב מיושר: חטריה לגניה דחית"ת
לגנו של קי"ת עושין למעלה כעין קוטר כזה: כלו'
הקב"ה חי שוכן ברומו של עולם קי"ת היינו קי': וחלו
לכרעיה של ה"א רגל הסכימי של ה' תלוי באויר ואין דבוק
לגנו: הוה ליה מחסה דהכי תשמע על שצטקו בה' עדי עד

לו מאי שנא דכתיב כי"ה ולא כתיב י"ה כדרר"ש
 ר' יהודה בר' אלעאי אלו שני עולמי' שכרא
 הקב"ה אחד בה"א ואחד ביו"ד ואיני יודע אם
 העה"ו בה"א והעה"ב ביו"ד או אם העה"ו ביו"ד
 דאסימ' נ והעה"ב בה"א כשהוא אומר *אלה חולדות השמים
 והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם אלא בה"א
 בראם [הוי אומר העוה"ו בה"י והעוה"ב ביו"]
 ומפני מה נברא העה"ו בה"א מפני שדומה
 לאכסדרה שכל הרוצה לצאת יוצא מ"ט חליץ
 כרעיה דה"א ראי הדר בתשובה מעיילי ליה
 ולעיילוהו בהך לא מסתייעא מלתא כדר"ש בן
 לקיש דאמר ר"ש בן לקיש מ"ד *אם ללצים הוא
 יליץ ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא
 ליטהר מסייעין אותו מ"ט אית ליה חגא אמר

הוי להס כי"ה ה' מקסה לור מעו (לעול') [לעולמי'] : אחד
 בה"א ואח' ביו"ד קילק את שמו והטיף מכל אות ג' טפין
 ומאותן טפין נעשו מים ואש ואויר וכל העולם זכן כתיב בספר
 יצירה : שדומה לאכסדרה שפתוק מתפתיו : שכל הרוצה
 לצאת ממכו לתרבות רעה יולא : מעיילין ליה נפתח העליון
 בין הגל שנתוכי לגנו : ולעיילוהו בהך פתח תפתון דנפק ביה :
 לא מסתייע מלתא דהנא לטהר נעי סיוע' מפכי יזר הרע
 הלכך עבדי [ליה] סיוע' פתח יתירה : הוא יליץ הקב"ה יליץ
 אותו כלומר פתח לו להיות לץ : מסייעין אותו אלמא נעי
 סיועא : אית ליה חגא לה"א כמר קטן בסוף גנו :

הקב"ה
 נברא
 שבו
 שבו
 אמר
 יגנו
 כלן
 דרב
 אביו
 א"ל
 אבל
 מעש
 מצלח
 שלמו
 טעות
 ואחיו
 להך
 וה"מ
 [אב]

הקומץ פרק שלישי מנחות קמו

הקב"ה אם חוזר בו אני קושר לו כתר מפני מה
נברא העה"ב כיו"ד מפני [צדיקים] [שצדיקים]
שבו מועטין מפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים
שבו כפופים ראשיהם מפני מעשיהן שאין דומין
זה לזה :

אמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף ^ס
יתקן ג' יגנו ותניא תיובתיה ג' יתקן ד'
יגנו תנא אם יש בו דף אחת שלימה מצלת על
כלן אמר רב יצחק [בר שמואל בר מרחא משמיה
דרב] והוא דכתיב רוביה דספרא שפיר א"ל
אבוי לרב יוסף אי אית בההוא דף ג' טעיות מאי
א"ל הואיל ואתיבה לאותקוני מתקן וה"מ חסרות
אבל יתרות לית לן בה חסרות מ"ט לא אמר
רב כהנא משום דמיחוי כמנומר :

מעשיהן אין דומין וכו' וכבודו של זה גדול משל זה קאום הכי
ראשיהן כפופין דמתנייז מקברו :

מצלת על כלן שאפי' טעיות בכל דף ודף אז מצלת עליהן הך
דף שלמה (מתקין) [ומתקן] : אי אית בההוא דף
שלמה ג' טעיות מאי מצלת אז אין מצלת מי אמרי' שלמה בלא
טעיות אז דילמא שלמה מד' טעיות אבל ג' לא איכפת לן : הואיל
ואתיבת רשות לתקוני ס"ת שיש בה ג' טעיות בכל דף מתקן
להך דף בת ג' ומצלת על כלה אע"פ שיש ד' בכל שאר הדסין :
וה"מ דאמרי' ד' יגנו : כגון חסרות שקסרו מעכו אותיות :

[אבל יתרות לית לן בה אלא גורמן : דמיחוי כמנומר* (אלא) גי' ד"ט*
כשכותב ומגיה (בין) [בין] השיטין את מה שקיסר] :

ל תניא *וימת שם משה עכר ה' אפשר משה חי
 וכתב וימת שם משה אלא עד כאן כתב
 משה מכאן ואילך כתב יהושע בן נון דברי ר'
 יהודה ואמרי לה ר' נחמיה א"ל ר' שמעון אפשר
 ס"ת חסר אות אחת וכתב *לקוח את ספר התורה
 הזה ושמת אותו גו' אלא ע"כ הקב"ה אומר ומשה
 *כותב ואומר מכאן ואילך הקב"ה אומר ומשה
 כותב בדמע כמו שנאמר להלן *ויאמר להם ברוך
 מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב
 על הספר בדיו:

לא אמר רב חסדא על הארץ בשיטה אחרונה איכא
 דאמרי בסוף שיטה וא"ד בתחלת שיטה
 ע"כ תלים קג מ"ד בסוף שיטה *כגזרה שמים על הארץ ומ"ד
 בתחלת שיטה כי היכי דמרחקי שמים מארץ:

אפשר ס"ת חסר ומשה קורא לו ס"ת לקוח את ס"ת הזה:
 הקב"ה אומר ומשה אומר אקרוי כדי שלא יטעה בכתב
 וכותב: מכאן ואילך משה כותב בדמע ולא היה אומר אקרוי
 מרוב לערו: כמ"ש להלן מפיו יקרא וגו' שלא היה אומר
 אקרוי מאוס דקיכות הו':

על הארץ בשיטה אחרונה כלו' אין בשיטה אחרונה אלא
 תיבות הללו: בסוף שיטה היו מתקלין לשיטה אחרונה
 כזה: בתחלת שיטה היו מתקלין לשיטה אחרונה כזה: מ"ד
 בסוף שיטה כדי שיהו שמים על הארץ דמשמע כדכתיב כי
 כגזרה שמים על הארץ כן יאריך ימיכם: ומ"ד בתחלת שיטה

א"ר
 ועבד
 בן ענ
 יורא
 אלו
 את א
 שמע
 א"ר
 שיהא
 כלומר
 על י
 שם
 והקב"ה
 ונזרו
 למען

הקומץ פרק שלישי מנחות קיו

א"ר חנינא בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת ד
 בשר ודם מדת ב"ו מלך [יושב] מבפנים לג
 ועבדיו משמרים אותו מבחוץ ומדת הקב"ה אינו ע"ז
 בן עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרן מבחוץ
 שנא' *ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך : ^{מלי' קכא}
 ויראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ה
 ויראו ממך תני' ר' אליעזר הגדול אומר לה
 אלו תפילין של ראש *והסירותי את כפי וראית ^{ע"ז}
 את אחורי לפני לא יראו א"ר חנא בר ביזנא א"ר ^{דכ"י כח}
 שמעון חסידא מלמד שהראהו הקב"ה למשה ^{שמות לג}
 קשר של תפילין : ^{דרכות}
 א"ר יהודה קשר של תפילין צריך שיהא למעלה ^{מאחד לא}
 כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה וצריך ^{כח}
 שיהא כלפי פנים כדי שיהו ישראל לפנים ולא ^{כח}
 לאחור : ^{כח}

כלומר בעי ארזוקי ארץ משמים דהכי משמע כי היכי דמרקקי
 שמים מארץ בן יאריכו ימיכם :
 [על יד ימינך דמזוזה ליד הימין הוא בכניסתו] :
 שם ה' נקרא עליך אלו תפילין של ראש שכתוב בהן רוב
 השם שי"ן ודל"ת : קשר של תפילין מאחורי העורף
 והקב"ה מכיף תפילין כדאמרינן בס"ק דברכות כשנע ה' בימינו
 ונזרוע עוזו ואמרינן לעיל דמשום תפילין של ראש יראו האומות
 כדכתיב ויראו ממך :
 למעלה בגובה הראש ולא למטה בלואר : כלפי פנים ממול

לו ת"ר ידך זו שמאל אחה אומר שמאל או אינו
 ע"כ אלא ימין ת"ל *אף ידי יסדה ארץ וימיני
 יסעי' וז' שפחה שמים ואומר *ידה ליחד תשלחנה וימינה
 שופטי' ס להלמות עמלים ואומר *למה תשיב ידך וימינך
 תלי' ע"ד מקרב חיקך כלה *ר' יוסי החורם אומר מצונו
 ר' ימין שנקרא יד שנא' *וירא יוסף כי ישות אביו
 ראשי' וז' יד ימינו ואידך יד ימינו איקרי יד סחמא לא איקרו:
 סס בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו ב' ראשים
 באיוו מהם מניה תפילין א"ל או קום גלי
 או קבל עליך שמחא אדהכי אתא ההוא גבר
 א"ל איתליד לי ינוקא דאית ליה תרי רישי כמה
 בעינן למיתב לכהן אתא ההוא סבא תנא ליה
 חייב ליתן עשרה סלעים:

עורף ולא כלדי הראש ל"א כלפי סניס שיהא הקשר מצפניס
 והכוי של דלי"ת מצפון כדאמרן וכוייהן לנר:
 ידי יסדה ארץ וימיני זגו' מדכתיב ידי וימין ש"מ יד הייט
 שאל: רבי יוסי החורם קוטמו משוקע כדאמר' בצכורות
 קרום זה שקוטמו משוקע:
 או קום גלי [או עמוד ולא בגלות]: או קבל עליך שמחא
 דאחוכי קייכת בי: עשר סלעים דקד נכור הוא ואית ליה
 תרי רישי קשינ כתרין אע"ג דיולדת תאומים לא יהיב אלא ה'
 סלעים כדאמר' בס' יש נכור לכמלה אפ"ה התם הוא משום
 דא"א לנמלס אבל הכא קד הוא ואפשר לנמלס שילאו כאחד
 והוו שניהם פטור דקס:

מלא
 סרב
 עליה
 תני
 שמע
 משי
 אותו
 מצור
 *לא
 חעש
 כל
 כלן
 רמכ
 מאכט
 שקול

התכלת

פרק רביעי

מלאכא אשכחיה לרב קטינא דמכסי סדינא ו
א"ל קטינא קטינא סדינא בקייטא טא
סרבלא בסיתוא ציצית [של תכלת] מה תהא
עליה א"ל ענשיתו אעשה א"ל אין בעידן ריתחא
ענשונן :

תניא *וראיתם אותו וזכרתם ראה מצוה זו וזכרו
מצוה אחרת התלויה בה ואיוו זו קריאת מג
שמע דתנן מאומתי קורין ארז שמע בשחרית ע"כ
משיכיר בין תכלת ללבן תניא אידך וראיתם ^{ודני טו}

אותו וזכרתם את כל מצות ה' ראה מצוה זו וזכור
מצוה אחרת הסמוכה לה ואיוו זו כלאים דכתי'
*לא תלבש שעטנו [צמר ופשתים יחדיו] גדולים ^{דנרי' כנ}
תעשה לך תניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את
כל מצות ה' שקולה מצוה זו כנגד כל המצות
כלן ותניא אידך וראיתם אותו וזכרתם את כל

דמכסי סדינא שלא היה זו לילית משום כמות לילה : סרבלא
כעין אותם שלנו שהם עגולים ואין לה אלא כ' כנפים
מאכטו"ל דפטור מלילית : (ענשיתו אעשה האם אתם עעניש'
כנ"ד של מעלה על מ"ע גרידא) :

שקולה מצוה זו מדכתיב את כל מצות ועוד דלילית נגיטטריא
ת"ר וקמשה קשרים ושמוכה קוטין הרי תרי"ג :

מצות ה' ועשיתם אותם ראייה מביאה לידי זכירה.
 זכירה מביאה לידי מעשה. רשב"י אומר כל (הזהיר)
 [הזריון] במצוה זו זוכה ומקבל פני שכינה כתיב
 דברי' והכא וראיתם אותו וכתוב התם * את ה' אלהיך
 תירא ואתו תעבוד תניא היה ר' מאיר אומר מה
 נשחנה תכלת מכל מיני צבעונין מפני שהתכלת
 נשחנה ליום ויום דומה לרקיע ורקיע דומה (לספיר
 נחכהרש"א דומה ליום ויום דומה לרקיע ורקיע דומה ליום) * ותחת רגליו
 שוות כדוספיר דומה) לכסא הכבוד שנא' * ותחת רגליו
 כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר
 (דכתיב התם) [וכתיב] * כמראה אבן ספיר דמות
 כסא. תניא היה ר' מאיר אומר קשה עונשו של
 לבן מעונשו של תכלת משל למלך ב"ו שאמר
 לשני עבדיו לאח' אומר לו הבא לי חותם של
 מיט ולא' אומר הבא לי חותם של זהב ופשעו

ראייה ראית לילית מציא לידי זכירת מלוה: כתיב הכא וראיתם
 אותו וכתוב התם ואתו תעבוד מה להלן שכינה אף כאן שכינה:
 מה נשחנה תכלת שייקדו הקב"ה למלוה זה: דומה לים
 שנעשה בו נסים לישראל: ורקיע לכסא הכבוד ומתוך התכלת
 היושב על כסא מתמלא עליהם רמים ועוד כאה לישראל שיהא
 כסאו עליהם שנא' ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר דהיינו
 רקיע (וכתיב ספיר): וכתוב כמראה אבן ספיר דמות כסא
 אלמא רקיע היינו [כנמצאה] כסא תכלת לים וים לרקיע ואין
 קא מויכן: קשה עונשו של לבן ממי שאינו סטיל לילית מתכלת:
 חותם היו עושין לנהמה או לענד כשקובין אותן לשם סיון

דברי' והכא
 תולין
 סיק ד
 וע"ש
 נחכהרש"א
 שוות כדוספיר
 דומה ליום
 יחזקאל א'

שנייה
 ת"ד
 מוזון
 הלל
 למרו
 ערום
 נתיש
 שני
 שנת
 שיש
 בכגה
 *והר
 היד
 ענדו
 שבע
 יקטל
 מה

התכלת פרק רביעי מנחות קיט

שניהם ולא הביאו אי זה עונשו מרובה זה
שאמר לו הבא לי של טיט ולא הביא :

ת"ר חביבין ישראל שסיבבן הקב"ה במצות תפילין ח
בראשיהן תפילין בזרועותיהן ציצית בכגריהם ^{סס}
מזוונות בפתחיהן ועליהם אמר דוד *שבע ביום תלי' קיט
הללתיך על משפטי צדקך ובשעה שנכנס דוד
למרחץ וראה שעמד ערום אמר אוי לי שאעמוד
ערום בלא מצות כיון שזכר במילה שבבשרו
נתישבה דעתו לאחר שיצא אמר עליה שיררה
שנ' *למנצח על השמינית מומור לרוד על המילה ^{סס יב}
שנתנה בשמינית. ר' אליעזר בן יעקב אומר כל
שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית
בכגרו ומזוונות בפתחו הכל בחזוק שלא יחטא שנ'
*והחוט המשולש לא במתרה ינתק ואומר *חונה ^{קהלת ד}
מלאך ה' סביב ליריאו ויחלצם: ^{מל"ס לר}

היה ר' מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות ט
בכל יום שנ' *ועתה ישראל מה ה' אלהיך ^{סס}
ענדות: זה שאמר לו המלך הבא חותם של טיט ולא הביא
עונשו מרובה שמלוי הוא:

שבע ביום תפילין שנראש וזרוע הרי כאן שתיס וארבע לילית
ומזוזה הרי שבע: הכל בחזוק מכל וכל עומד נזקקת שלא
יקטא: המשולש נתפילין וליכית ומזוונות: סביב ליראיו
העושים מלות ויקלנס מקטא:

מה ה' אלהיך וגו' קרי ביה מאה:]

שואל מעמך (ר') [רב] הייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טובי טרח וממלא להו באספרמקי ומגדי :

ס תניא היה ר"מ אומר חייב אדם לברך ג' ברכות בכל יום ואלו הן שלא עשאני גוי שלא עשאני אשה שלא עשאני כור. רב אחא בר יעקב שמעיה לכריה דהוה מברך שלא עשאני כור א"ל כולי האי נמי א"ל ואלא מאי מברך מד שלא עשאני עבד היינו אשה עבד *זיל טפי :

ס ת"ר חלוון זה גופו דומה לים ובריותו דומה לדג ועולה אחד לשבעים שנה וכדמו צובעין תכלת לפיכך דמיו יקרים :

י תניא א"ר נתן אין לך כל מצוה קלה שבתורה שם בשבתות וי"ט דלא מללי י"ק ברכות : טרח וממלא להו למאה ברכות : באספרמקי ומגדי באספרמקי בשמים ומגדי מיני מגדים שטעוכין ברכה :

כולי האי נמי דמשנת כפשך דאיכין עם הארץ ל"א כולי האי כמי בשלמא ככרי ואשה הואיל ולא בני מלוה כינהו שפיר מנרכת אלא כור בר מלוה הוא : אלא מאי מברך להשלים ג' ברכות דר"מ : היינו אשה דאשה כמי שפיקה לבעלה כעבד לרבו ל"א היינו אשה דלעפין מלוה אשה ועבד שוין דגמרינן לה לה : זיל טפי אפ"ה מולול העבד יותר מן האשה ל"א זיל טפי כלומר זיל והוסיף וברך שלא עשאני עבד כדי להשלים :

גופו מראה גופו מבנית דיוקנו : ועולה מן הארץ : לפיכך שאינו עולה אלא אחד לשבעים שנה [דמיהן יקרין] :

שאין מתן שכרה כעולם הזה ובעה"ב אבל איני
 יודע כמה צא ולמד ממצות ציצית . מעשה באדם
 אח' שהיה זהיר במצות ציצית שמע שיש זונה
 אחת בכרכי הים שנוטלת ת' זהובים בשכרה
 שיגד לה ת' זהובים וקבעה לו זמן כשהגיע זמנו
 הלך וישב על פתח ביתה נכנסה שפחתה ואמרה
 לה אותו אדם ששגר לך ארבע מאות זהובים
 בא וישב על הפתח אמרה לה יכנס נכנס הציעה
 לו שבעה מטות שש של כסף ועליונה של זהב
 ובין כל אחד ואחד (ספסל) [סולם] של כסף
 ועליונה של זהב ועלתה וישבה ע"ג העליונה
 ערומה ואף הוא עלה לישב ערום כנגדה באוד'
 ציציותיו וטפחו לו על פניו נשמת וישב על גבי
 קרקע ואף היא נשמטה וישבה על גבי קרקע
 אמרה לו גפה של רומי שאין אני מניחך עד
 שתאמר לי מה מום ראית בי אמר לה העבודה
 שלא ראיתי אשה יפה כמוהך אלא מצוה אחת
 צוה אלהינו וציצית שמה וכתיב בה *אני ה' אלהיכם
 ב' פעמים אני הוא שעתיך ליפרע ואני הוא שעתיך
 ליתן שכר ועכשיו נדמו עלי כארבעה עדים אמרה
 לו העבודה איני מניחך עד שתאמר לי מה שמך
 ציצית מלוא קלה עשה בעלמא: גפה של רומי (גופה של רומי)
 כשבע' כקיי המלך שהוא שרה של רומי לישנא אחריתא ע"ז:
 בפסוק אחרון של פרשת לילית כתיב שני פעמים אני ה' אלהיכם

מדכ' טו

מנחות רבא דרבי ר' יוחנן ב"ר זבדא

(ושם) ומה שם עירך ומה שם רכך ומה שם בית מדרשך שאזה לומר בו חורה כתב ונתן בידה עמדה וחלקה כל נכסיה שליש למלכות ושליש לעניים ושליש נטלה בידה חוץ מאותן מצעות ובאת לבית מדרשו של ר' חייא אמר לו רבי צוה עלי ויעשוני עברית אמר לה בתי שמא עיניך נחת בא' מן החלמידים הוציאה הכתב מידה ונתנה לו אמר לה לך זכי במקחך אותן מצעות שהציעה לו באיסור הציעה לו בהיתר זה מחן שכרו בעה"ז ולעה"ב איני יודע כמה: יא
ס
אמר רב ששת כל מי שאינו מניח חפילין עובר בשמונה עשה כל שאינו עושה לו ציצית בכגרו עובר בה' עשה כל כהן שאינו עולה לדוכן אקד נראו ואקד נסופו: שליש למלכות שיכסכה להתגייר: מאותן מצעות לא מכרה והביאתן עמה והוא היה מתן שכרו צעה"ז: הוציאה כתב מידה וספרה לו כל המאורע שלשם שמים היא מתגיירת לפי שמעה כס גדול של קוטר מלוח שטפקו לו ד' לילות על פניו:

בשמנה עשה ד' פרשיות יש בהן ואכל קדא קיימו תרי עשה (דכתיב) וקשרתם לאות והיו לטוטפות ל"א זוהיה כי יביאך כתיב והיה כי יביאך לאות וגו' ושמת את החוקה וגו' ובסוף הפרשה כתיב והי' (לטוטפות) [לאות]. ובק"ש וקשרתם לאות והיו לטוטפות וכן והיה אם שמוע תרין הרי ז' ושמתם את דברי אלה דדרשיכן צפ' הקומץ דנחפילין קא משתעי שמהא שימה כנגד הלנ הרי ק': בציצית חמשה ועשו וכתבו והיה

עובר
עובר
לקי
עליו
כה
עולה
רב
בימ
נמי
לדון
כדר
שה
וראי
חט
וגו'
אליה
אפר
שכי
דמש
באק

התכלת פרק רביעי מנחות קכא

עובר בשלשה עשה כל שאין לו מזוזה בפתחו
עובר בשני עשה וכחבתם וכחבתם. אמר ריש
לקיש כל המניח תפילין מאריך ימים שנ' *ה' יסעני לח
עליהם יחיו ולכל בתו חיי רוחי ותחלימני (ותחייני)
רמז
למפילין
של ראש
חיי רוחי
שהוא הלכ
רמז
למפילין
של יד

*כה אמר ה' [אלהים] בראשון באחד לחדש תקח
פר כן בקר תמים וחטאת את המקדש חטאת
עולה היא א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה
רב אשי אמר (אני אפרשנה) מלואים הקריבו
בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה. תניא
נמי הכי ר' יהודה אומר פרשה זו אליהו עתיד יב
לדורשה א"ל ר' יוסי מלואים הקריבו בימי עזרא מה
כדרך שהקריבו בימי משה א"ל תנוח דעתך יחזקאל
שהנחת את דעתי. *כל נבלה וטרפה מן העוף שם חז
וראיתם גדלים תעשה לך: ה' עליהם אותם שנושאים עליהם
שם ה' בתפילין יקיו:

[חטאת בתמיה אחאי כתיב קטאת דמשמע קטאת הא עולה הו
פרים דראש קדש כדכתיב ובראשי קדשיכם תקריבו עולה
וגו'] : פרשה זו דיקזקאל: אליהו עתיד לדורשה דעד שיבא
אליהו ויפרשנה לנו אין לנו יודעים לפרשה: רב אשי אמר אני
אפרשנה מלואים הקריבו וכו' והך כנואה דיקזקאל על בית
שני (כתובה) [כתנבא] והקריבו מלואים וכו' היכי דמלואים
דמשה נשמעי דידהו הוה ר"ק (כיסן) כדאמרינן במס' שבת בראשון
באקד לקדש ותנא אותו היום נטל י' עטרות וכו' והקריב עגל

ומן הכהמה לא יאכלו הכהנים כהנים הוא דלא
 יאכלו הא ישראל יאכלו א"ר יוחנן פרשה זו
 אליהו עתיד לדורשה (רבה) [רכינא] אמר כהנים
 אצטריך ליה סד"א הואיל ואשתריא מליקה לגבייהו
 יחזקאל חשתרי נמי נבלה וטרפה קמ"ל *וכן תעשה בשבעה
 י"ח בחדש מאיש שוגה ומפתי וכפרחם את הבית
 שבעה א"ר יוחנן אלו שבעה שבטים שחטאו
 ואע"פ שאינה רובה של קהל. חדש (שחדשו)
 שבת ס"ק [אם חדשו] ואמרו חלב מותר מאיש שוגה ומפתי
 מלמד שאין חייבי' אלא על העלם דבר עם שגגת
 מעשה א"ר יהודה אמר רב זכור אותו האיש
 לטוב וחנניה בן חזקיה בן גוריון שמו שאלמלא הוא
 נגנו ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה
 בן נקר לקטאת ה"כ הקריב פר נר"ק: אלו ז' שבטים והכי
 משמע וכן תעשה (ותביא פר) כי היכי דכתיב לעיל מיניה תקק
 פר בן נקר כן תעשה בשבעה שבטים פר העלם דבר אם קדשו
 שום הגוראת איסור ואמרו קלב מותר: מאיש שוגה שגגו על
 פיהן ואכלו קלב בשוגג מביאין פר: ואע"פ שאין בשבעה שבטים
 הללו רובן של ישראל ואיכא למימר כי קידים דמי ויביא כל אחד
 כשנה [אי] שעירה אם"ה הואיל ורוב שבטים הם קשיני רובא
 ויביאו פר העלם דבר שבעלם הדבר מסנהדרין והורו שקלב
 מותר: עם שגגת מעשה שאכלו לבור קלב שוגגין על פיהם:
 דבריו סותרין דברי תורה כגון כל הנך דאמרינן לעיל דקרי
 לפר דר"ק קטאת וכן אותן דלעיל:

מה
 אמר
 בן ע
 מאי
 אבה
 אורי
 אמר
 פתח
 אמר
 לי
 עליך
 ש
 דהוא
 תורה
 דעכ
 [למ
 בל ע

התכלת פרק רביעי מנחות קכב

מה עשה העלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה
ודרשן:

כל המנחות

פרק חמישי

אמרו ליה רבנן לר' פרידא (עור'י) [ר' עזרא] בר יג
בריה דר' אבטולס דהוא עשירי לר' אלעזר נג
בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא אמר
מאי כולי האי אי בר אוריין הוא יאי ואי בר
אבהן ובר אוריין יאי* ואי בר אבהן ולא בר
אוריין אשא תכליה אמרו ליה בר אוריין הוא
אמר להו ליעול וליתי חזייה דהוה עכירה דעתיה
פתח ואמר* אמרת לה' ה' אתה טובתי בל עליך
אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע החוק
לי טובה שהודעתך בעולם אמר לה טובתי בל
עליך אין אני מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק

כ"א ויא
תליס טו

שלש מאות גרבי שמן לנרות להדליק כלילה ולדרשן:

דהוא עשירי לעזרא ר' אלעזר בן עזריה עשירי לעזרא הסופר:
מאי כולי האי דקא מייסמנו ליה: אי בר אוריין אס בן
תורה [הוא]: יאי הכי הנין: חזייה ר' פרידא לר' עזריה:
דעכירה דעתיה שהיה לעזר: פתח בהגדה (למנדקיה)
[למנדקיה]: שהודעתך שאכי מייקד שמך בעולם: א"ל טובתי
בל עליך דהכי משמע מה שאמרת להקב"ה ה' אתה אין טובתי

לא
זו
נים
יהו
בעה
ית
טא
(שו)
פתו
נגת
איש
הוא
זורה
זהכי
תקק
חדש
בו על
בטיס
אמד
רובא
מלכ
הס:
דקרי

תלים טו ויעקב שהודיעוני בעולם תחלה שני *לקדושים
 אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי כס כיון דקא
 שמעיה דקא אמר אדיר פתח ואמר יבא אדיר
 ויפרע לאדירים מאדירים באדירים אדיר זה
 טס טג הקב"ה דכתיב *אדיר כמרום ה'. ויפרע לאדירים
 טס טו אלו ישראל דכתיב *ואדירי כל חפצי כס. מאדירים
 טו טז אלו מצרים דכתיב *צללו כעופרת כמים אדירים
 תלים טג באדירים אלו מים דכתיב *אדירים משברי ים.
 יבא ידיר כן ידיר ויבנה ידיר לידיר בחלקו של
 ידיר ויתכפרו בו ידירים יבא ידיר זה שלמה
 ט"ג יג דכתיב *וישלה נתן הנביא ויקרא את שמו ידיריה
 טס ע"ג בעבור ה' *בן ידיר זה אברהם דכתיב *מה לידירי
 ידויה יא בביתי. ויבנה ידיר זה בהמ"ק דכתיב *מה ידירות
 תלים טד משכנותיך ה' צבאות. לידיר זה הקב"ה דכתיב
 ישעיה ט *אשורה נא לידירי. בחלקו של ידיר זה בנימן
 דנרים לג דכתיב *לבנימן אמר ידיר ה'. ויתכפרו בו ידירים
 ידויה יב אלו ישראל דכתיב *נתתי את ידירות נפשי בכף
 אויביה. יבא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים יבא
 עליך: אלא לקדושים אשר בארץ דהכי תרי קראי סמיכי אהדדי
 וקב"ה אמרינהו: דשמעיה ר' עזריה לר' פרידא דאמר אדירי
 כל חפצי כס כזכר אנדה של אדיר: יבא אדיר כלו' כן אמר
 הקב"ה כשעשה נקמה במלרים לללו כעופרת כמים (אדירים)
 [מלרים] שהם אדירים: מה לידירי מפרש ר' ילסק לקמן
 באנרהס:

כ
 טוב
 ויקב
 לכם
 *טוב
 ה'
 זה
 זאת
 הקב
 ישר
 א"ר
 א"ל
 א"ל
 *עש
 הרב
 א"ל
 המ
 אז
 ובוס
 יצא
 הוא
 עשו
 חעל
 זית

כל המנחות פרק המישי מנחות קכג

טוב זה משה דכתיב *ותרא אותו כי טוב הוא ^{שמות כ} ויקבל טוב זו תורה דכתיב *כי לקח טוב נתתי ^{ושלי ד} לכם תורתו אל תעזבו. מטוב זה הקב"ה שנא' *טוב ה' לכל. לטובים אלו ישראל דכתי' *הטיבה ^{תלי' קוה} ה' לטובים. יבא זה ויקבל זאת מזה לעם זו יבא ^{עס קכה} זה זה משה דכתיב *כי זה משה האיש ויקבל ^{שמות לב} זאת זו התורה דכתיב *וזאת התורה. מזה זה דכתיב ד ^ד הקב"ה דכתיב *זה אלי ואנוהו. לעם זו אלו ^{שמות טו} ישראל דכתי' *^(עם זו יצרתי לי וכתיב) *עם זו קנית: ^{ישע' חג} א"ר יצחק בשעה (שהחריב הקב"ה) [שחרב] ^{שמות טו} בהמ"ק מצא הקב"ה לאברהם עומד בבהמ"ק ^ד א"ל *מה לידידי בביתי א"ל על עסקי בני באתי ^{עס} א"ל בניך חטאו וגלו א"ל שמא בשוגג חטאו א"ל ^{ירחי' יא} *עשותה המזמחה א"ל שמא מיעוטם חטאו א"ל ^{יבן} הרבים א"ל היה לך לזכור להם ברית מילה ^{כולס} א"ל *ובשר קדש יעברו מעליך א"ל שמא אם המתנתה להם היו חוזרין בתשובה א"ל *כי רעתיכי או תעלוזי מיד הניח ידיו על ראשו והירה צועק ובוכה ואמר שמא חס ושלום אין להם תקנה יצאתה בת קול ואמרה לו *זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך מה זית זה אחריתו בסופו עשותה המזמחה כל מעשיהם (נמוזה) [נמוזד] ונכונה: יעברו מעליך שהעניו מעליהם מילה: כי רעתיכי או תעלוזי בשעת עלילותם מקזיקי' יותר ברעתם ולא חוזרין בהם: זית רענן סמוך להוא קרא דמה לידידי: זית אחריתו בסופו

ירמ' יא אף ישראל אחריתן בסופן *לקול המולה גדולה
 הצית אש עליה ורעו דליותיו אמר רב (חנן)
 [חיננא] בר פפא לקול מלייהו של מרגלי נחרועו
 דליותיהן של ישראל דאמר רב חיננא בר פפא
 דבר גדול דברו מרגלים באותה שעה *כי חוק
 הוא ממנו (אמרו) [אל תקרי ממנו אלא ממנו]
 כביכול שאפילו בעל הבית אינו יכול להוציא
 כליו משם מתקיף לה ר' (אחא) [חייא] בר
 חנינא (בר פפא) האי לקול המולה לקול מלה
 מיבעי ליה אלא א"ל הקב"ה לאברהם קולך
 שמעתי וחמלתי עליהם אני אמרתי ושתעבדו בדי
 מלכות כל א' וא' (בשעבוד) [כשיעור] מלכות
 מצרו' השתא [כל] חדא חדא מאי דפסיק להו
 וא"ד אני אמרתי בזה אח"ז עכשיו בבת אחת.
 אמר ריב"ל למה נמשלו ישראל לזית מה זית
 זה אין עליו נושרין לא בימות החמה ולא בימות
 הגשמים אף ישראל אין להם בטלה [עולמית]
 לא בעה"ז ולא בעה"ב (ואמר) ר' יוחנן [אמר]
 שנטעו עכשיו ואיכו טוען עד זמן גדול ואס"כ טוען פירות
 הרבה. ל"א שאין מתבשל מעט מעט כשאר חילנות אלא בסופו
 כולו יקד: דליותיהן קרייל"ש: נחרועו כתרוללו כלו' כשנר
 גאון עוז: בעל הבית הקב"ה: כל א' וא' (בשעבוד) [כשיעור
 ארבע גליות] של עכשיו: בזה אחר זה דהיינו ד' שיעורין:
 ועכשיו בבת אחת דהיי כולו קד שיעורא אלא שיהו מסורין
 מקלתן משועבדין לבבל ומקלתן ליון ומקלתן לסרס ומקלתן

כ"א
 כשיעור
 ארבע
 גליות

למ
 אין
 מר
 הנ
 מר
 לנ
 נד
 דא
 מר
 ת
 מר
 דמ
 לפי
 שה
 הפ

כל המנחות פרק השי מנחות קכד

למה נמשלו ישראל לזית לומר לך מה זית זה
אין מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל אין
חזורין למוטב אלא ע"י יסורין:
מתני' מה בין מחבת למרחשת מרחשת יש לה סג
כיסוי מחבת אין לה כיסוי דברי ר' יוסי
הגלילי וכו': גמ' מ"ט דר' יוסי הגלילי אילימא
מרחשת דאיתא ארחושי הלב כדכתיב *רחש מלי' מה
לכי דבר טוב ומחבת דאיתא אמחבואי הפרה
כדאמרי אינשי מנכה נבוחי אימא איפכא מחבת
דאיתא אמחבואי הלב דכתיב *למה נחבאת לברוח לאשי' לא
מרחשת דאיתא ארחושי כדאמרי אינשי הוה
מרחשן שיפוותיה אלא גמרא גמירי לה:

רבי ישמעאל

פרק ששי

תנו רבנן כשצרו מלכי בית השמונאי וכו': טו
כדאיתא בב"ק צ"ג מרובה [מאמר כה]:

סד

מרחשת לשון רמש דמתרגמינן רמסין: מ"ט דמרחשת יש לה ע"ב
כיסוי ומחבת אין לה כיסוי: אי נימא דמשמעותא וסוף סוטה
דמדנקרא' מרחשת דמשמע דאיתא ארקושי הלב שהוא דבר מכוסה וע"ש
לפיכך מעשה מכוסין ומחבת בזה אמרנואי [הפה] לשון כיב
שהוא בגלוי: רחושי הלב הרהור עבירה: מחבואי הפה כבוקי
הפה (כיון שהרכילות) [כגון שהרכיל]: נחבאת טמוכה ולב קבוי
ושמון הוא: אלא גמרא דזו מכוסה הוה מגולה:

טז פיסקא מעשה שבא העומר מגנות צריפין ושתי
 הלחם מבקעת עין סוכר כי מטא עומר
 לא הוו ידעו היכא איכא עומר לאיתווי אכרוז
 אתא ההוא חרשא אוטיב חדא ידיה איגרי
 וחדא ידיה אצריפ' א"ל מרדכי מי איכא דוכתא
 דשמיה צריפין גגות או גגות צריפין בדוק ואשכחו
 כי בעו לאיתווי שתי הלחם לא הוו ידעי היכא
 איכא אכרוז אתא ההוא חרש' אוטיב חדא ידיה
 אעיניה וחדא ידיה אסיכרא א"ל מרדכי מי איכא
 דוכתא דשמיה עין סוכר או סוכר עין בדוק
 סה ואשכחו: *פתחיה על הקינין פתחיה זה מרדכי
 (מעשה שבא העומר מגנות צריפין וכו' מפורש שם במשנה
 מלות העומר להביא מן הקרוז ומפרש שם בגמ' משום
 כרמל א"כ משום דאין מעבירין על המלות. פי' כרמל תקריב רך
 ומלא שתהא התבואה רכה וכמללת ואי מייתי מרפוק כשיב לה
 זיקא ומתקשה בדרך האי כרמל במעקת עומר כתיב א"כ אין
 מעבירין וכו' הלכך כשיוצא מירושלים לנקש עומר אותם שמואל
 ראשון כוטל דאין מעבירין על המלות ומפורש שם בגמ' שבימי
 קשמוכאי היו הקיילות והקריבו כל סבינות ירושלים והלריבו
 להביא מגנות לריפס וכו' שהיו רפוקים מירושלים): [כי מטא
 עומר זמן עומר:] אכרוז הכריזו שכלמי שידע תבואה שידיעכה:
 חרשא קרש שומע ולא מדבר: אאיגרא גג: צריפא בורד"ל
 שאין לוגג אלא קד מלמעלה ומין ערבה הוא: מרדכי שהיה בימי
 אקשורוס: שתי הלחם של קטיס: אעיניה צעינו: סיכרא קור
 שצמחוחת הדלת שבו תוסבין הכריק לכעול: פתחיה על הקינין

רבי ישמעאל פרק ששי מנחות קכח

למה נקרא שמו פתחיה שפותח דברי ודורשן
ויודע שבעים לשון כלהו סנהדרי נמי הוה ידעי
שבעים לשון דא"ר יוחנן אין מושיבין בסנהדרין
אלא בעלי חכמה בעלי מראה בעלי קומה בעלי
זקנה בעלי כשפים ויודעים שבעים לשון שלא
תהא סנהדרין שומעין מפי המתורגמן אלא דהוה

כ"א דקרו
ליה מרדכי

ביור לישני ודריש והיינו דכתיב (*נחמיה*)
מרדכי בלשן:

בלשן
עורא א ב
ס

היו בייתוסין אומרים עצרת אחר שבת ניטפל
להם ריב"ז וא"ל שוטים מנין לכם ולא היה
אדם אחד שהיה משיבו חוץ מוקן אחר שהיה
מפטפט כנגדו ואמר משה רבינו אוהב ישראל

על האופר שמו קינין שהמתנדב קן עניא מעות וכותן לתוכו. י"ג
אופרות היו במקדש וכו' במס' שקלים: שפותח דברים ודורשן
נגמרא מפרש: בעלי קומה שירתו מהם בעלי דיכין שלא ישקרו:
בעלי כשפים שאס יהיה הכדון מכסף (וישביע הסייף) והאור
שלא ישלטו בו יעשו הם מכשפות ומיתוהו בכל מיתה שיוכלו
(והיינו דאמרינן באלו עליאות מכין שאס אי אתה יכול להמיתו
במיתה הכתובה בו וכו') מפי המתורגמן שלא יקליף המתורגמן
טענותיו ויקיינוהו: דהוה בייל לישני בולל ומערב הלשונות:
ודורשן כגון עין סוכר וגגות לריסין והיינו דקרו ליה מרדכי
בלשן:

מנין לכם דהאי עמקרת השבת עמא הוא: זקן אחד ביייתוסין

האם ישנו סיפורים אחרים על מרדכי בלשן?

היה ויודע שעצרת יום א' הוא עמד ותיקנה אחר
שבת כרי שיהו ישראל מתענגין ב' ימים קרא
דברים א' עליו מקרא זה *אחד עשר יום מחורב דרך הר
ש"ע"נ שער *ואם משה רבינו אוהב ישראל היה למה
איחרן במדבר מ' שנה א"ל רבי בכך אתה פוטרני
א"ל שומה ולא תהא תורה שלימה שלנו כשיחה
ויקרא כג בטלה שלכם כתוב א' אומר *תספרו חמשים
ש"ס יום וכתוב אחר אומר *שבע שבתות תמימות
תהיינה הא כיצד כאן בי"ט שחל להיות בשבת
כאן בי"ט שחל להיות באמצע השבת:

סט בעי ר' זירא חיטין שירדו בעבים מהו למאי אז

ע"ג היה מספוט דדברי ויכוסין: י"א יום וגו' ש"ס היה עשה
מוליך את ישראל דרך הר שער היו באין בי"א יום לקדש שהיא
סמוכה לא"י: ואם אוהב ישראל היה למה מאכזב מ' שנה
ודיקוי בעלמא קאמר ליה מאוס דהוא היה אומר דברי הנבל: לא
תהא תורה שלמה (לעולם) לדקות אדם נקכה ונקש כשיחה
בעילה שלכם דלנו יש ראיה ולכם אין ראיה: ג' יום מאמע ימים
ולא שנועות [וכתוב אחד אומר שנועות] ושנועות לא קרי אלא
אותן המתקילות באחד בשנת ומסיימות בשנת: הא כיצד הא
בי"ט ראשון של פסח שחל להיות בשבת (וממחרתו)
[דממחרתו] אחר השנת דהוא יום הנאת עומר ומתקילין לימנות
מתוקס שבע שנתות תמימות תהייה: בי"ט של פסח שחל
להיות באמצע שבת דמתקילין לימנות ממחרתו מתוקס קרא נג'
יום ולא בשנועו' שלימו' אלא מתקילין לימנות באמצע שנת:
שירדו בעבים עם המטר כשאתו העני' באוקיינוס נלעו ספינה

רבי ישמעאל פרק ששי מנחות קכו

למנחות אמאי לא אלא לשתי הלחם מאי
ממושבותיכם אמר רחמנא לאפוקי דח"ל דלא אבל
דעבים שפיר דמי או דילמא ממושבותיכם דוקא
ואפי' דעבים נמי לא ומי איכא כה"ג אין *בר כ"א
עדי טייעא נחיתא ליה רום כזבא חיטי בתלתא כדעדי
פרסי :

תניא ו' חברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון עא
חכמים ושלשה שלא ברצון חכמים ואלו
שברצון חכמי מרכיבין דקלים כל היום וכורכין
את שמע וקוצרין לפני העומר ברצון חכמים ואלו
שלא ברצון חכמים גודשין לפני העומר ומתירין
גמויות של הקדש של חרוב ושל שקמה ופורצין

מלחא חיטיס : רום כזבא בתלתא פרסי שהיה קרקעו
אורך ג' פרסאות רום כזבא (ב' טפסין) [טפס] בזקיפת נודל :
מרכיבין דקלים כל היום של י"ד בניסן דסזירא להו לאו מלחכה
קאונה היא : וכורכין את שמע מפרש בפסוקים במקום
שנהגו שהיו אומרים שמע ישראל ולא היו מפסיקין ליתן ריוח בין
תיבה לתיבה : לפני העומר וכו' ואע"ג דאמר ר"מ לעיל מולאין
זוקי ירושלים מלאין קמח וקלי שלא ברצון חכמים דגזור דילמא
אתי למיכל מיניה התם הוא דעסיק ביה טובא בקלירה וטקיכה
וקלי והרקדה ועוד שלא במקום פסידא הוה אבל אנשי יריקו
דפסידא איכא וקלירה לקודיה שריכין להו מודה ר"מ דברצון
חכמים הוא מדע דלא שרי גדישה : [ומתירין גמויות של הקדש
בהנאה ענפים של חרוב ושקמה שהיו אומרים אבותינו לא

פרצות בגנותיהן ובפרדסותיהן להאכיל נשר לעניים
בשני בצורת כשבתות וי"ט דברי ר"מ א"ל ר'
יהודה אם ברצון חכמים הם עושין יהיו כל אדם
עושין כן אלא אלו ואלו שלא ברצון חכמים ועל
ג' מיחו בידם ועל ג' לא מיחו בידם :

כל קרבנות

פרק תשיעי

יו אמרי ליה יוחני וממרא למשה חבן אתה מכנים
פה לעפריים אמר להו אמרי אינשי למתא
ירקא ירקא שקול :

הקדישו אלא קורות עיקר האילן ואנו כתיב גמזיות וקא סברי
אין מעילה בגידולין ולהכי כקט קרוב ושקמה דסתמייהו לקורות
קיימי: להאכיל נשר פירות שתת האילן שנשרו רבנן גזרו
שמא יעלה ויתלוש :

יוחני וממרא (הן הם קרטומי) [ראשי מכשפים של] מלרים
אמרו לו למשה כשהיה עושה האותות לעיני פרעה שהיו
סבורין שהוא עושה אותם ע"י כישוף: חבן אתה מכנים
ע' דש"י לעפריים *משל הוא דמכנים תנן לעפריים למכור משונה הוא
בגמ' נשמיטהרי יש [שם] תבואה הרבה אף אתה עושה מכשפ' בכאן ואין
לשון קלמ' מכשפין בעולם כמותנו: אמ' להם אמרי אינשי למתא ירקא
וכן ברש"י ירקא שקול לעיר שירק גדל בה הרבה הנא ירק לשם למכור לפי
שחמ"ז שמתקבלין שם כל הלריך לקנות ירק כלו' אכא כמי שפיר קא
עבידכא הם אמרו לו דברי ליכנו' והוא השיב להם בעכיניהם:

כל קרבנות פרק חשיעי מנחות קכו

וישלח יואב תקועה ויקח משם אשה חכמה מאי יח
שנא תקועה א"ר יוחנן מתוך שרגילין שם ע"ב
בשמן זית חכמה מצויה בהם ת"ר *וטובל בשמן ש"נ יד
רגלו זה חלקו של אשר שמושך שמן כמעין אמרו דברי לג
פעם אחת נצטרכו אנשי לודיקי לשמן מינו להם
פולמוסטו אחר אמרו לו לך והבא לנו שמן במאה
רבוא הלך לירושלי' אמרו לו לך לצור הלך לצור
אמרו לו לך לגוש חלב הלך לגוש חלב אמרו
לו לך אצל פלו' בשד' (הלך) [הלז] ומצאו עוזק
תחת זיתיו א"ל יש לך שמן במאה רבוא שאני
צריך א"ל הן המתן עד שאסיי' מלאכתי המתין
לו עד שסיים מלאכתו לאחר שסיים מלאכתו
הפשיל כליו לאחוריו והיה מסקל ובא בדרך אמר
לזה יש לו שמן במאה רבוא כמדומה אני ששחוק
שחקו בי היהודי' כיון שהגיע לעיר הביאה לו
שפחתו קומקומים של חמין ורחץ בו ידיו ורגליו
והוציאה לו ספל של זהב מלא שמן וטבל בו
ידיו ורגליו לקיים מה שנא' וטובל בשמן רגלו
לאחר שאכלו ושתו מרד לו שמן במאה רבוא
אמר לו כלום אתה צריך יותר אמר לו הן אלא
(שמן זית מפקק את הלז): פולמוסטום (ממוכה): במאה
רבוא מכיס: לגוש חלב שם מקום נקלקו של אשר:
עוזק קוסר זיתיו שקוסר סניב הזית כעין טבעת כמו עיזקתא:
הפשיל כליו לאחוריו כמו שכיר עני: מסקל מפכה אנכיס

ת
עניים
ל ר'
אדם
ועל
מכנים
למתא
א סני
לקורות
בכנ גזר
מלרים
גה שהו
מכנים
זכה הוא
כאן ואין
א ירקא
זכור לפי
פיר קא
כיכיהם:

שאין בידי דמים אמר לו אם אתה רוצה ליקח קח ואני (אבא) [אלך] עמך ואטול הדמים מדד לו שמן בשמונה עשר רבוא אמרו לא הניח אותו האיש לא סוס ולא פרד ולא גמל ולא חמור בא"י שלא שכרו כיון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקלסו אמר להם לא תקלסו לי אלא לזה שעמי שמדר לי שמן במאה רבוא והרי נושה ^{חשלי יי} בי שמונה עשר רבוא לקיים מה שני *יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב:

יש *צו את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך א"ר פו שמואל בר נחמני (א"ר יוחנן) אליך ולא לי ע"כ לא לאורה אני צריך שלחן בצפון ומנורה בדרום ויקרא א"ר זריקא א"ר אלעזר לא אכילה אני צריך ולא ^ח לאורה אני צריך *ויעש לבית חלוני שקופים אטומים. חנא שקופים (בחוץ) [מבפנים] ואטומים ויקרא כד (בפנים) [בחוץ] לא לאורה אני צריך *מחוץ ^{שבת ס"ב} מן השדה ומתוך כך מדמה לו לאותו פולמוסטוס כעני: לקלסו ^{וע"ס} לשבחו על שקנה כל כך: קומקומום יורה קטנה: מתעשר ^{כמהרס*} מראה עלמו כעשיר ואין לו כלום: מתרושש מראה עלמו כעני: יש לו הון רב כגון זה שהיה מסקל וקופר תחת זיתיו: אליך לרבותך ולהראות קנתכס לפכי: ולא לי ולא בשבילי שלא ^{*וכרס*} לאורה אני צריך: שלחן בצפון ומנורה בדרום ומזבח הזהב היה באמצע ש"מ לא לאורה אני צריך ולא לאכילה דאס ^{כגון' יש} הייתי צריך הייתי כותן מכורה סמוך לשלחן כנוהג שנעולס: ^{אחרת} *שקופים מבחוץ וקנים מןחוץ: ואטומים מבפנים ופיהם ^{וע"ס}

כי
לפרו
עולם
צריך
במד
לכל
עדות
במד
(אין)
ומן
קלר
שמש
הכות
והולך
לאורה
גר
הכר
וממנ
ממכר
וגו'
הכר
העב

כל קרבנות פרק תשיעי מנחות קכח

לפרוכת העדות באהל מועד עדות היא לכל באי עולם ששכינה שרויה בישראל וא"ת לאורה אני צריך והלא כל אותם השנים שהלכו ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורי אלה עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שרויה בישראל מאי עדותה [אמר רבא] זה נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסוים :

(אין מביאים לא מחוק ולא מבושל וכו') [פיסקא פז] אין מביאין יין למקדש וכו' אלא מן הרגליות ומן הכרמים העבודין] תנא כרמים העבודים

קלר מנפכים ודרך בכאים כשעושין קלון מרקיבין אותה מנפכים שמספיעין את עוני הכותל מכל לך כדי שלא יסתום ויעכז לפני הכותל את האור קלנא ללדדין אבל היכל קלר מנפכים ומרקיב והולך ללך קוץ כדי שתלא אורה מן ההיכל ותאיר לעולם כי לא לאורה אכי לריך: עדות היא הגוכרה ולקמיה מפרש מאי עדותה: נר מערבי כה אמלעי היה פונה פיו כלפי מערב וכל שאר הכרות היו פיהם כלפי כה מערבי כדאמרין בפ' שתי הלכס: וממנה היה מדליק את שאר הכרות שנבקר היו כלן כבות קוץ ממנה ומטיבין שמנערין מן הדשן כדכתוב בבקר בבקר נהטינו וגו' וכך מערבי דולק כל היום ולערב היה מדליק ממנו שאר הכרות: מסוים דלחקר הדלקת שאר הכרות היה מכנה אותה ומטיבה וכותן בה שמן :

העבודים קפורים פעמים:

פעמים בשנה. רב יוסף הוה ליה קרנא דפרדס
דרפק ביה טפי ריפקא ועבר חמרא דדרי מיא
על חד תרין [פיסקא כיצר בודק גובר יושב וקנה
בירו זרק הגיר הקיש בקנה] תנא זרק (הגיד)
[הגיר] של שמרים גובר הקיש בקנה ולימא ליה
מימר מסייע ליה לר"י דא"ר יוחנן כשם שהדבור
יפיה לבשמים כך דבור רע ליון. ת"ר אליהם
ממואב כבשים מחברון עגלים משרון גוזלות מהר
המלך ר' יהודה אומר מביאין כבשים שגובהן
כרחבן אמר רבא בר [רב] שילא מ"ט דר' יהודה
ישעיה ל דכתיב *ירעה מקנך ביום ההוא כר נרחב:

כ כתיב *על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים
כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו
ישע' סג המזכירים את ה' אל דמי לכם מאי אמרי אמר
תלים קנ (רבה) [רבא] בר רב שילא *אתה תקום תרחם

רפיק ל' טפי רפקיסקרו פעמי': ודרי מיא על חד תרין שהי
יכול למוזגו (ביין) [במים] כפלים מן (אחד) [יין אחד] דין
דעלמא דרי על חד תלתא וזה מקבל על חד [שזה] והיינו על חד
תרין דין אחד: זרק (גיד) [גיר] שהתקיל ללאת אותו לבן שתקת
היין שלף על השמרי': הקיש הגזר ע"ג הכד (וקותס) [וקותס]
זה מיד וזה היה סימנו שלא היה רולה לדבר כל זמן שמוליקים
היין: שגובהן כרוחבן שהיו רבנין מרוב שמכוכית כמו גובהן
והיינו כר כרמב:

[שומרים מלאכים]: מאי אמרי הכך שומרים:

כ
ציון
יצחק
ומעיי
רבי
ואלא
כלים
נרות
פניה
אלא
מש
ת"ר
ומעיי
למו
לפי

כל קרבנות פרק תשיעי מנחות קכט

ציון כי עת לחננה כי בא מועד רב נחמן בר
וצחק אמר *כונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס מלי' קחו
ומעיקרא מאי הוו אמרי אמר רבא [כר רב שילא]
*כי בחר ה' בציון אוה למושב לו : פס קלב

שתי מדות

פרק עשירי

רבי יהושע בן קרחה אומר מנורה באה מן הככר פח
ואין מלקחיה ומחתותיה ונרותיה באין מן הככר ע"ג
ואלא מה אני מקיים *את כל הכלים האלה שהיו שמוט כס
כלים של זהב. זהב בהדיא כתיב בו *ועשית את כס
נרותיה שבעה והעלה את נרותיה והאיר אל עבר
פניה ומלקחיה ומחתותיה זהב טהור לא נצרכה
אלא לפי נרות סד"א הואיל ופי נרות אשחורי
משחר התורה חסה על ממונן של ישראל וליעבד
זהב כל דהו קמ"ל :

ת"ר *מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת פט
ומעיקרא קודם קורבן מאי הוו אמרי כי בקר ה' נציון אוה
למוטב לו [אף לעתיד לבוא עתידים המלאכים להיות שומרים
ואמר כי בקר וגו'] :

לפי נרות במקום שהסתילה דולקת : וליעבד זהב כל דהו
לאותו פי נרות ולא ליצעי זהב טהור קמ"ל ולריך זהב

טהור :

והולכת מערב עד בקר דבר אחר מערב עד בקר
 אין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו
 בלבד ושיערו חכמים חצי לוג מאורחא ועד צפרא
 איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו וא"ד מלמטה
 למעלה שיערו מ"ד מלמטה למעלה שיערו התורה
 חסה על ממונם של ישראל ומ"ד מלמעלה למטה
 שיערו אין עניות במקום עשירות:

שתי הלחם

פרק אחד עשר

כא מנא לן דמעלין בקדש אמר רב אחא בר יעקב
 צ"ט שכשרה מערב ועד בקר שמהא כשרה אחר תמיד של בין הערבין
 ואחר כל העבודות אלא זו: ושיערו חכמים חצי לוג
 מאורחא והיכי שיערו: א"ד מלמעלה למטה שיערו שנתקלה
 כתנו שסן נכר וכשתייר נבקר ובלילה השני פיקתו עד ששיערו
 הדבר שלא היה לריך יותר מקלי לוג אפילו כליל ארוך וכן עושין
 אפי' כליל קלר ומה ששתייר נבקר זורק לקוץ וא"ד בקיץ היה
 עושה פתילה עבה ונכורף היה פתילה דקה כדי שיכלה בקיץ
 כמי נבקר: וא"ד ממטה למעלה שנתקילה כתנו רביעית ועמדו
 שס וראו שאין ספק ושוב הוסיפו עד קלי לוג: מ"ד ממטה
 ולמעלה התורה חסה על ממונן של ישראל שאו היו כותבין
 בה לוג לכתילה ומה ששתייר לקר היו שופכין לקוץ איכא
 חסרון: אין עניות במקום עשירות אין קוששין כמה ששופך לקוץ:

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות קל

ראמר קרא *את מנחות החטאים האלה ^{ודברי י}
 בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח
 וגו'. בתחלה תשמישי מזבח ועכשיו גופו של ^{דברים י}
 מזבח * אשר שברת ושמתם בארון תני רב יוסף
 מלמד שהלוחות ושברי הלוחות מונחים בארון.
 מכאן לת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין
 נוהגים בו מנהג כיוון אמר ריש לקיש פעמים
 *שביטולה של תורה זו היא יסודה דכתיב *אשר ^{שם ע"ב}
 שברת (מלמד שאמר) [אמר] ליה הקב"ה [למשה] ^{שמות לד}
 וישר כחך ששברת ואמר ריש לקיש ת"ח שסרח
 אין (מנדין) [מבזין] אותו בפרהסיא שנא' *וכשלת ^{הושע ד}
 היום וכשל גם נביא עמך לילה כסהו כלילה.
 ואמר ריש לקיש כל המשכח דבר אחד מתלמודו
 עובר בלאו שנא' *רק השמר לך ושמור נפשך ^{דברים ד}
 מאד פן תשכח את הדברים וכדר' אבין א"ר
 (אילא) [אלעאי] דא"ר אבין א"ר (אילא) [אלעאי]
 כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא
 אשר שברת ושמתם בארון משמע שהזכרים ישים בארון:
 שבטול' של תורה כגון שמנטל תורה להולאת המת
 ולהכנסת כלה: זהו יסודה כלו' מקבל שכר כאלו יושב ועוסק
 בתורה: אשר שברת ולא א"ל בלשון כעס ש"מ הסכימה עמו
 דעת שכינה כשניטל תורה ושברה משו' דמתכוין לטובה (שכשא
 משה ק"ו בעלמו ומה פסק שאינו אלא מלה אחת אמרה תורה
 כל בן ככר לא יאכל בו כל התורה וישראל לדוקי' עאכ"ו בפ'

בקר
א זו
פרא
מטה
זורה
מטה
עקב
ערכי
צו לוג
תחלה
שיערו
עושין
היה
בקין
ועמדו
ממטה
כותבין
איכא
למון:

תעשה רבינא אמר עובר בב' לאוין השמר ופן
 רב נחמן בר יצחק אמר בג' לאוין השמר לך
 ושמור נפשך מאוד פן תשכח יכול אפילו מחמת
 אונסו ת"ל ופן יסורו מלכבך במסירה מלכו הכתוב
 מדבר ר' דוסתאי בר' ינאי אומר יכול אפילו
 תקפה עליו משנתו ת"ל רק ר' אלעזר ור' יוחנן
 דאמרי תרוייהו תורה ניתנה בארבעים יום ונשמתו
 נוצרה לארבעים יום כל המשמר התורה נשמתו
 משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין
 נשמתו משתמרת. חני דבי ר' ישמעאל משל
 לאדם שמסר צפור דרור לעבדו א"ל כמדומה
 אתה שאם אתה מאבדת איסר אני נוטל ממך
 בדמיה נשמתך אני נוטל ממך:

כב א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי למדנו אפי' לא
 שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק
 אחד ערבית קיים מצות *לא ימוש ספר התורה
 הוה מפיק א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי
 אפי' לא קרא אדם אלא קריאת שמע ערבית
 ושחרית קיים מצות לא ימוש וזה אסור
 הנא על יבמתו): תקפה שלא יכול להעמיד גרסא ורק סיעוט
 הוא: נוצרה במ' יום גמר לורת הולד למ' יום נמס' כדה:
 מדבריו של ר' יוסי שאמר אפילו סילק את הישנה שחרית
 וסדר את הקדשה ערבית אין בכך כלום פי' לקס הפני'
 הישן שעמד מעט בשולחן בשחרית והקדשה עמד בערבית מעט
 קרי ליה תמיד ש"ס אפי' לא שנה אלא פרק אחד וכו': אסור

כב
 שס
 יסופע א

שתי הלחם פרק אחד עשר מנחות קלא

לאומרו בפני ע"ה ורבא אמר מצוה לאומרו בפני
 עמי הארץ. שאל בן דמה בן אחותו של ר'
 ישמעאל את ר' ישמעאל כגון אני שלמדתי את
 כל התורה כולה מהו שאלמד חכמת יונית קרא
 עליו המקרא הזה לא ימוש ספר התורה הזה מפיד
 והגית בו יומם ולילה צא וברוק אי זו היא שעה
 שאינה לא מן היום ולא מן הלילה ולמוד בה
 חכמת יונית ופליגא דר' שמואל בר נחמני דא"ר
 שמואל בר נחמני א"ר (יוחנן) [יונתן] פסוק זה
 לא מצוה ולא חובה אלא ברכה ראה הקב"ה את
 יהושע שדבריו תורה חביבין עליו ביותר שנ'
 *זמשרתו יהושע בן נון נער לא ימוש מתוך האהל
 א"ל הקב"ה יהושע כל כך חביבין עליך דברי
 תורה לא ימוש ספר התורה הזה מפיד. תנא
 דבי ר' ישמעאל דברי תורה לא יהו עליך חובה
 ואי אתה רשאי לפטור עצמך מהן:

שמות לנ

לאומרו שלא יאמר בק"ש סגי ולא ירגיל את בכיו לת"ת: מצוה
 לאומרו וכו' דסבר משום ק"ש כוטל שכר גדול כזה כי אז תלליק
 את דרכיך ואז תשכיל אס היה עוסק כל היום כ"ש ששכרו גדול
 ומרגיל את בכיו לתורה. ל"א סברי הכך רבנן דמלי פטרי כפשייהו
 בק"ש ויתבי כולי יומא וגרסי ש"מ שכר גדול י"ש: צא וברוק כלו'
 דבר שלא יהא לעולם: ופליגא הך דר' ישמעאל דאמר קונה ללמוד
 כל היום: כל כך חביבין וכו' לא ימוש הנטיקו שלא תשתכח
 תורתו הימנו: לא יהא עליך חובה כאדם שיש לו קונ ואומר

ת
 ופן
 לך
 חמת
 כתוב
 אפילו
 יוחנן
 שמתו
 שמתו
 ה אין
 משל
 יומה
 ממך
 לא
 ופרק
 התורה
 יוחאי
 בית
 אסור
 ק מיעוט
 בדה:
 שקרית
 ס הפני'
 ית מעט
 אסור

כג אמר חזקיה מ"ד *ואף הסיתך מפי צר רחב לא
 מוצק תחתיה וגו' בא וראה שלא כמדת
 איוב לו הקב"ה מדת כשר ודם מדת כ"ו אדם מסית חברו
 מדרכי חיים לדרכי מיתה והקב"ה מסית אדם
 האדם מדרכי מיתה לדרכי חיים שנ' ואף הסיתך
 ק מפי צר מגיהנם שפיה צר שעשנה צבור *כתובת
 ושמא תאמר כשם שפיה צר כך כולה צרה תי
 ישעיה ל *העמיק הרחיב ושמא תאמר למלך לא הוכנה
 סס ת"ל *גם הוא למלך הוכן ושמא תאמר אין ב
 עצים ת"ל מדורתה אש ועצים הרבה ושמא
 איוב לו תאמר זה שכרה ת"ל *ונחת שלחנך מלא דשן
 מתי אפרענו ואפטר כך לא יאמר אדם אשנה פרק א' ואפטר
 שאי אתה רשאי לפטור עלמך מהם :
 הסתח אדם אינה אלא לרעה כמו כי יסיתך אחיך בן אמן וגו'
 אף הסיתך הקב"ה ללמוד תורה כדי להכליל מגיהנם
 שפיה צר שיהא עשנה לצור בתוכה ולא ילא קוץ כדי שידע
 רשעים באש ובעשן : העמיק הרחיב כיון שבא לעומק עיר
 הרקיע בגיהנם משתעי דרישא דקרא כי ערוך מאתמול תפתה
 למלך כלו' לתלמיד שפירש מן התורה לא הוכנה גיהנם שלא
 יהא כדון בה . מלך היינו ת"ק דכתיב ני מלכים ימלוכו : ושמא
 תאמר זהו שכרה של תורה שמללת מגיהנ' אבל שכר אקר א
 לה ת"ל וגו' :

המ
 א"ר
 א"ר
 עני
 וא"ר
 מינו
 סעוד
 הניא
 הלוקח
 עני דר
 מק
 דאית ב

המנחות והנסכים פרק שנים עשר מנחות קלב

המנחות והנסכים

פרק שנים עשר

א"ר (יוחנן) [חנן] *והיו חייד תלואים לך מנגד כר
זה הלוקח תבואה משנה לשנה. ופחדת לילה קג
ויומם זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת. ע"ב
ולא תאמין בחייד זה הסומך על הפלטר: דנר' כח

א"ר יצחק מפני מה נשתנה מנחה שנא' בה כה
*נפש אמר הקב"ה מי דרכו להביא מנחה קד
עני מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו לפני. ע"ב
וא"ר יצחק מה נשתנה מנחה שנא' בה חמשה ויקרא נ
מיני טיגון הללו משל למלך כ"ו שעשה לו אוהבו אלל כי
סעודה ויודע בו שהוא עני א"ל עשה לי מהן מקריב
חמשה מיני טיגון כדי שאהנה ממך: ודו"ק

הרי עלי עשרון

פרק שלשה עשר

תניא אותה שנה שמת שמעון הצדיק אמר להם
שנה זו הוא מת וכו': כו

הלוקח תבואה משנה לשנה שאין לו קרקע לזרוע והיינו קיין
תלואים שאינו יודע אם יהא לו מעות לשנה הבאה: ע"ב
הפלטר נקתוס: יוח' ס'

עני דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות: הו מיני טיגון סולת. נקלפי
מקבת. ומרקשת. וקלות. ורקיקין דמקבת מאפה. כל מידי מאחז למ
דאיה ביה שמן קרי טיגון: שאהנה ממך כלו' שתקונל לפני כהן:

כמוסדס"א
לאו דוקא
אלל ט"כ
בדלי דלות

ק"ל
כו

קט
ע"ב
יוח' ס'
טרף

נקלפי

מאחז למ

מנחות
רחב לא
כמדת
סית חכר
ת אר
ה הסית
*כתובת
צרה ת
הוכנה
איון כה
ה ושמי
לא דשן
ה' ואפס
אמך וגו'
ל מגיהכס
כדי שידע
לעומק מ
ול תפתח
יהכס של
כו: ושמי
בר אקר א

סס הניא א"ר יהושע בן פרחיה בתחלה כל האומר
עלה לה אני כופתו ונותנו לפני הארי
ועתה כל האומר לירד ממנה אני מטיל עליו
קומקו של חמין שהרי שאול ברח ממנה וכשעלה
בקש להרוג דוד [תנא לאחר מפלתו של סנחריב
יצא חוקי' ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות
של זהב הדירן שלא לעבוד ע"ז שנא' *כיום ההוא
יהיו המש ערים בארץ מצרים מדברות שפת
קי כנען *ונשבעות לה' צבאות הלכו לאלכסנדריא
של מצרים ובנו מזבח והעלו עליו לשום שמים
סס שנא' *כיום ההוא יהי' מזבח לה' בתוך ארץ
סס מצרים *עיר ההרם יאמר לאחת מאי עיר ההרם
יאמר לאחת כדמתרגם רב יוסף קרתא דבית
שמש דעתיד למיחרב אית אמר דהיא חדא
מנהון וממאי דעיר ההרם לישנא דשמשא היא
דכתיב *האומר לחרם ולא יזרח:]

כז *הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ בהיא
בני מרחוק א"ר הונא (אמר רב) אלו
קיי גליות שבבבל שדעתן מיושבת עליהם כבנים.
בתחלה כל האומר עלה כו' בתקלה הייתי שוכא את הרבנות
וכל האומ' לי כו' ועכשיו שעליתי לגדולה כו'. רבי יהושע
בן פרקיה נשיא היה נמס' קגיגה: [מדברות שפת כנען שפת
ישראל היושבים בארץ כנען וסיפא דקרא נשבעים נסס ה'
לנאות:]

דעת זכרים קיושנת עליהם יותר קשל נקבות: בני בכל ארץ

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות קלג

ובנותי מקצה הארץ אלו גליות שבשאר ארצות
שאינן דעתן מיושבת עליהם כבנות:

(אמר רבה בר רב הונא א"ר ואמרי לה אמר כח

רב כהנא אמר רב ואמרי לה) אמר רב ^{שס}

[א"ר אבא בר יצחק אמר רב חסדא ואמרי לה

אמר רב יהודה אמר רב] מצור ועד קרתגני

מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים מצור

כלפי מערב ומקרתגני כלפי מזרח אין מכירין לא

לישראל ולא לאביהם שבשמים איתיביה רב שימי

בר חייא לרב *כי ממזרח שמש עד מבואו גדול ^{מלאכי א}

שמי בגוים ובכל מקום מוקטר ומוגש לשמי ומנחה

טהורה א"ל שימי את דקארו ליה אלהא דאלהי

ובכ"מ מוקטר וגו' בכ"מ סלקא דעתך א"ר שמואל

בר נחמני [א"ר יונתן] אלו תלמידי חכמים העוסקי

בחורה בכ"מ מעלה אני עליהם כאלו מקטירים

ומגישים לשמי ומנחה טהורה (א"ר נחמיה) זה

הלומד תורה בטהרה (מאי היא) נושא אשרה

ואח"כ לומד תורה:

להם עול מלכות כשאר גליות שזכר ארלות:

מכירין את ישראל מכירים זכודס הראשון ואין מכנידין

עולם: ואח אביהם שבשמים שמאמינים בהקב"ה

ואינם עובדים ע"ז: שימי את נחמיה אתה הוא שימי קכס

גדול ומקשה לי דבר זה וי"א רב לא היה זוקף עיניו אלא כושן

כל שעה משום לכיעות: זה הלומד תורה בטהרה עליו הוא

אומר לשמי ומקשה טהורה:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

כט *שיר המעלות וגו' בכית ה' כלילות מאי כלילות
 א"ר יוחנן אלו ת"ח העוסקים בתורה כלילה ^ס
 מעלה עליהם הכתוב כאלו עוסקים בעבוד'. *לעולם ^{תלמי קלד}
 זאת על ישראל וגו' א"ר גידל אמר רב [זה] מובח ^{ד"ה כ"ב}
 בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן
 ור' יוחנן אמר אלו ת"ח העוסקים בהלכות עבודה
 מעלה עליהם הכתוב כאלו נכנה מקדש בימיהם
 ויקרא אר"ל מ"ד *זאת התורה לעולה למנחה וגו' כל
 העוסק בתורה כאלו הקריב עולה ומנחה חטאת
 ואשם אמר רבא האי לעולה למנחה עולה ומנחה
 מיבעי ליה אלא אמר רבא כל העוסק בתורה
 אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא
 אשם. א"ר יצחק מ"ד *זאת תורת החטאת *וזאת
 תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאלו
 הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאלו
 הקריב אשם:

ל משנה נאמר בעולת בהמה *אשה היה נוחח
 לעולם זאת על ישראל קרא הוא בדברי הימים בשלמים ^ס
 ובקרבנות משתעי לעולם הם עומדים והיכי דמי קוזק ^{ויקרא ט}
 בכוי בשמים ומיכאל עומד וכו': מ"ד זאת התורה ולא כתיב זאת
 הקוק': עולה ומנחה מיבעיא ליה דליהוי משמע זאת התורה הוא
 עולה ומנחה כו': אין צריך לא עולה דהכי משמע זאת התורה
 לעולה כלו' במקו' העולה כמו לכם בשבילכם כלו' דת"ת מכפר
 עוקותיכו: בחור' חטאת כגון סדר קדשים דמייירי בהלכות עבודה:

הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות קלר

ובעולת העוף *אשה ריח ניחוח ובמנחה *אשה ויקרא א
 ריח ניחוח ללמדך שאחד המרבה וא' הממעיש ^{סס נ}
 ובלבד שיכוין לבו לשמים: גמ' אמר רבי
 זירא מאי קרא *מתוקה שנת העובד אם מעט ^{קהלת ה}
 ואם הרבה יאכל רב אדא בר אהבה אמר מהכא
 *ברכות הטובה רבו אוכליה ומה כשרון לבעליו ^{סס}
 כי אם ראות עיניו חניא אר"ש בן עזאי בא וראה
 מה כתיב בפרשת קרבנות שלא נאמר בהם לא
 אל ולא אלהים אלא לה' שלא ליתן פתחון פה
 לבעל הדין לחלוק נאמר בשור הגם *אשה ריח ויקרא א
 ניחוח ובעוף הדק אשה ריח ניחוח ובמנחה אשה
 ריח ניחוח לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיש
 ובלבד שיכוין את לבו לשמים ושמא תאמר
 לאכילה הוא צריך ת"ל *אם ארעב לא אומר לך ^{תלים נ}
 וגו' האוכל בשר אבירים וגו' לא אמרתי לכם
 ובחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצונו

שנת העובד עבודת קרבן ומניאו למזבח מתוקה שנתו כשהוא
 יסן לא ירא: אם מעט אם הרבה יאכל מתן שכרו:
 ברבות הטובה קרבנות: רבו אוכליה כהנים: ומה כשרון
 לבעליו הקב"ה: כי אם ראות עיניו שזה מתכוין לטובה: לבעל
 הדין למיכין לומר רשויות הרבה הם והדבר מוכיח שזה שמו כך
 לזה להקריב לו עסקה וזה שמו כך לזה להקריב לו פנים ואליס
 לכך נאמר נכולן ריח ניחוח לה': אחד המרבה להניח קרבנות:
 כדי שתאמר אעשה רצונו להקריב לו קרבן ויעשה רצונו לפי

מנחות
 כלילות
 כלילה
 לעולם
 מובח
 קרבן
 עבודה
 בימיהם
 וגו' כל
 השאת
 זמנחה
 בתורה
 שנת ולא
 *וואת
 כאלו
 כאלו
 ניחוח
 בשמים
 דמי מזבח
 יתיב זאת
 גורה הוא
 התורה
 ת מכפר
 עבודה:

134 הרי עלי עשרון פרק שלשה עשר מנחות

לא לרצוני אתם זוכחים אלא לרצונכם שנאמר
*לרצונכם (תזכחו) [תזכחו]:

ויקרא יט

מסכת תולין הכל שוחטין

פרק ראשון

ב כתיב *וכי תחדל לגדור לא יהיה כך חטא וכתיב
*טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם

דברים כג

קהלת ס

ותניא טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר דברי
ר"מ ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם:

א *ומלך ישראל ויהושפט מלך יהודה יושבים

ה שהוא לריך לו ואשקדנו : לא לרצוני אתם זוכחים כלומר לא
להכאתי (שאני) [שאני] רובה להכריק אתכם לעשות על

מ"א כג

כרמכם : לרצונכם לכורך עלמכם לקיים מלותי שתהא לכם
כפרה בכך :

לא יהיה כך חטא הא אם תדור יהיה כך חטא : טוב אשר לא
תדור לעילמיניה כתיב את אשר תדור שלם ואם"ה טוב אשר לא

תדור שמא תדור ולא תשלם הכי מפרש לה ר"מ : טוב מזה ומזה
מנודר ומשלם ומנודר ואינו משלם : שאינו נודר כל עיקר

שהרגיל בכדרי"נא לידי לא יקל דברו : ר"י אומר טוב מזה ומזה
נודר ומשלם דהכי משמע טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם

אבל משתדור ומשלם לא שהוא טוב מכלם :